

Kort door de bocht

Van wetenschap naar praktische toepassing hydromorfologisch functioneren van beken

Jasper Candel

Wageningen Universiteit

RiverCare
Towards self-sustaining multifunctional rivers

NWO Applied and Engineering Sciences

Witteveen+Bos

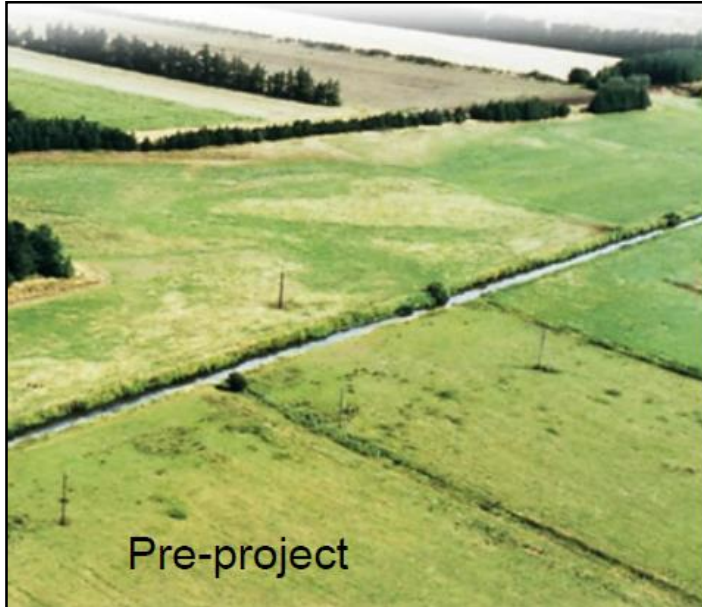
stowa STICHTING TOEGEPAST ONDERZOEK WATERBEHEER

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Universiteit Utrecht

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Brede River in Denmark (by Matt Kondolf)

Sinuose geul:

- Natuurlijk?
- Esthetisch, “line of beauty” (Hogarth)
- Hogere buffer -capaciteit
- Meer dynamiek, betere ecologie

by: Roer & Overmaas

Moeten we bang zijn voor oever-erosie?

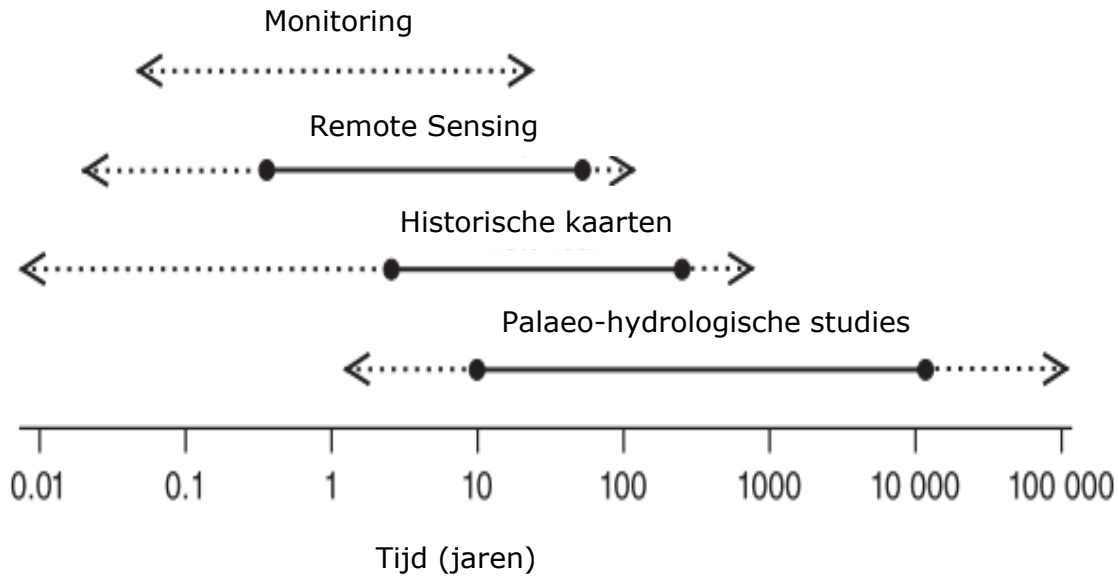
Molenbeek

Dommel

Palaeo-hydrologische studies: beter begrijpen van natuurlijke morfodynamiek in riviersystemen.

Grabowski et al., 2014

Reconstructie van Holocene evolutie

- Veenbeken
- Beken in een dekzand-setting

1) Drentsche Aa
Veenbeek

3) Overijsselse Vecht
Beek in dekzand-setting

1) Drentsche Aa

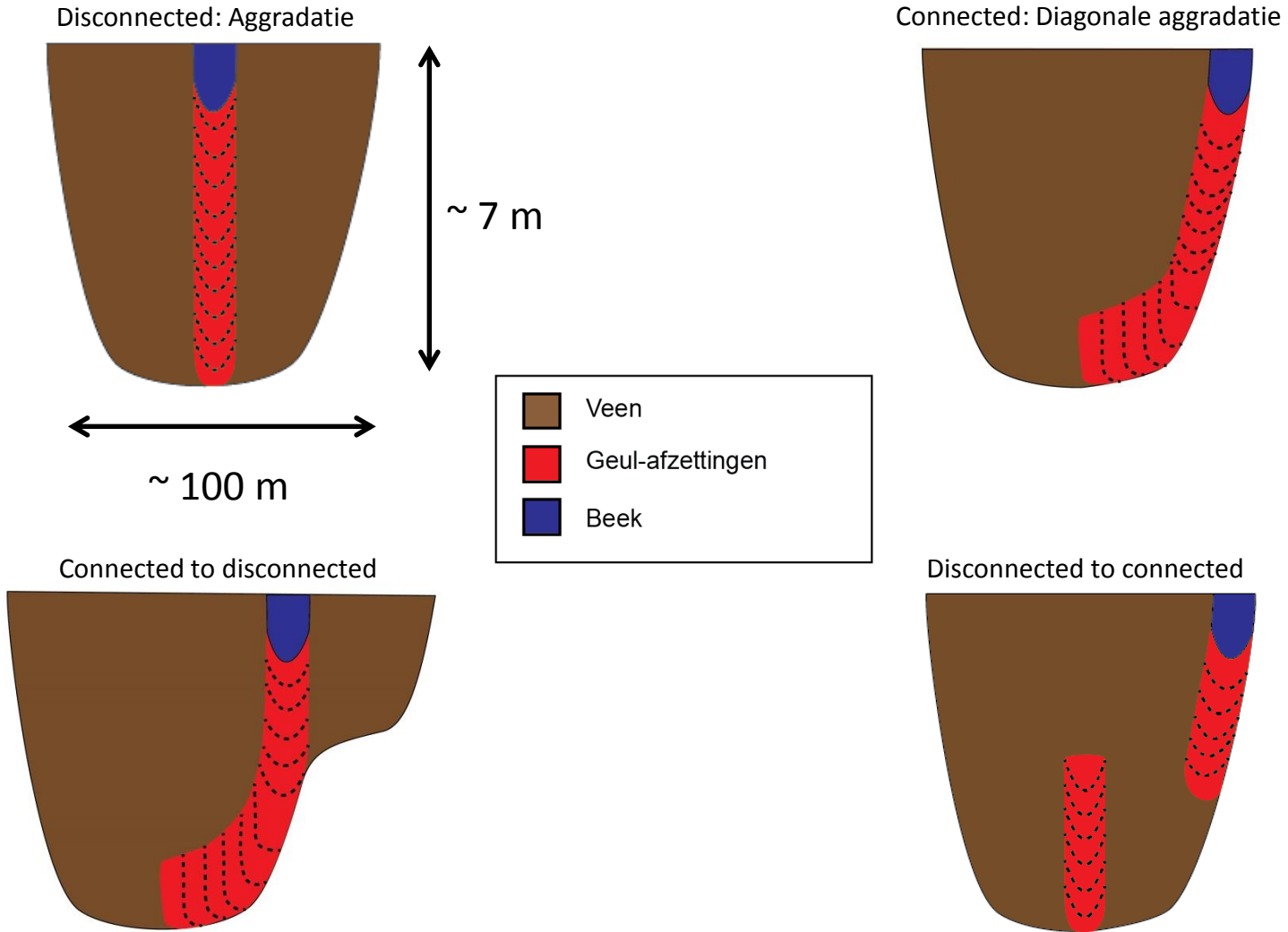

- Oevers zijn erosie-resistent (Micheli and Kirchner, 2002; Gradziński et al., 2003)
- Lage energie, geen potentie om te meanderen (Kleinhans & Van den Berg, 2011)
- Groot verschil met zand-rivieren (Jurmu, 2002; Nanson, 2009, 2010)

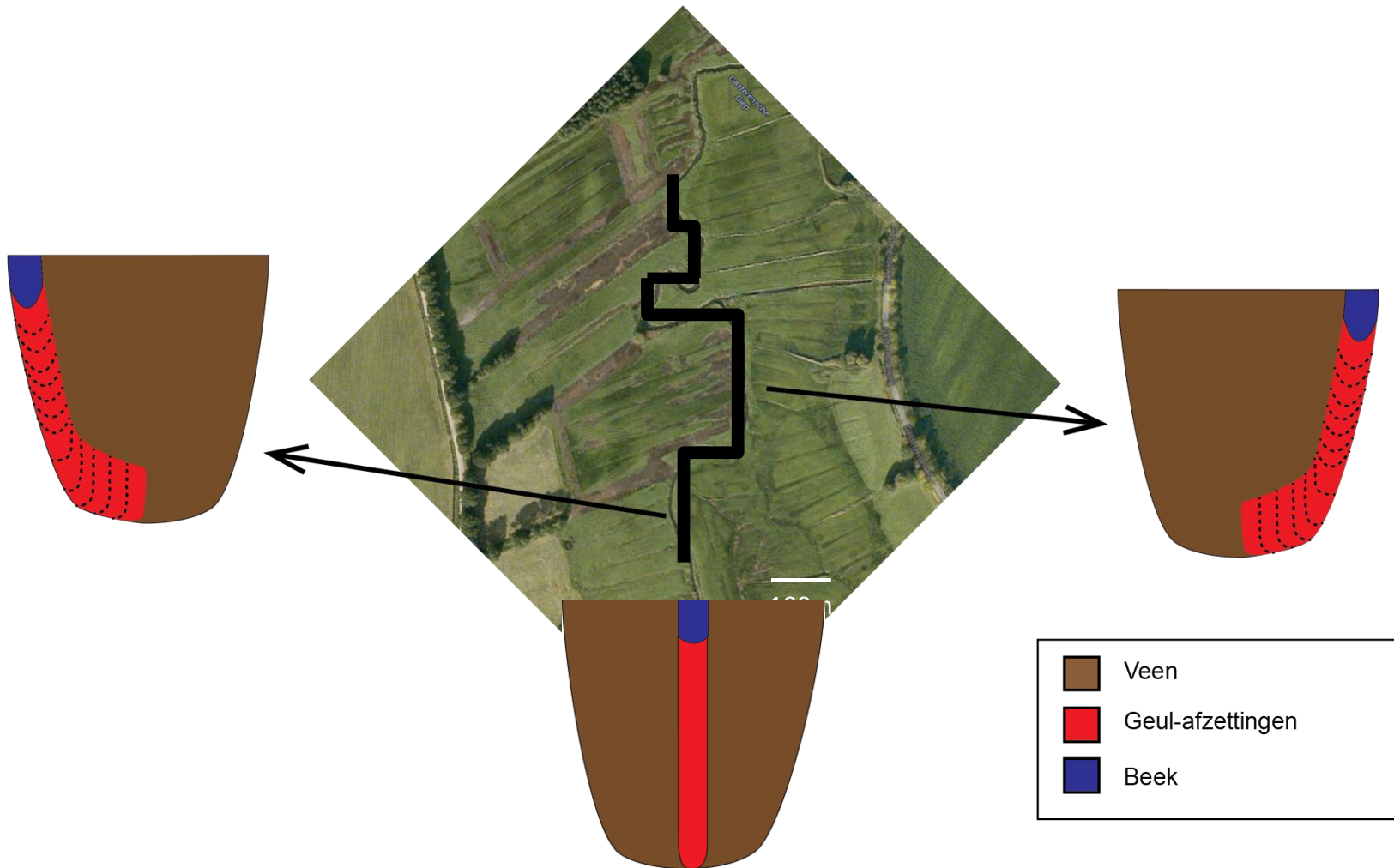

Conceptueel model

Veenbeken: weinig morfodynamiek

Grondwater-dalingen → oxidatieve veen → mogelijke toekomstige toename morfodynamiek!

Rechthoekige, sinuose patronen over hele wereld

Drentsche Aa, Nederland

Rivier vlakbij Hudson Bay, Noord-Canada

Rivier in Taman National Park,
Indonesië

Narew
rivier,
Poland

Zij-loop van Uele rivier, Siberia

Conclusie

Diagonale aggradatie

Drentsche Aa

Meandering

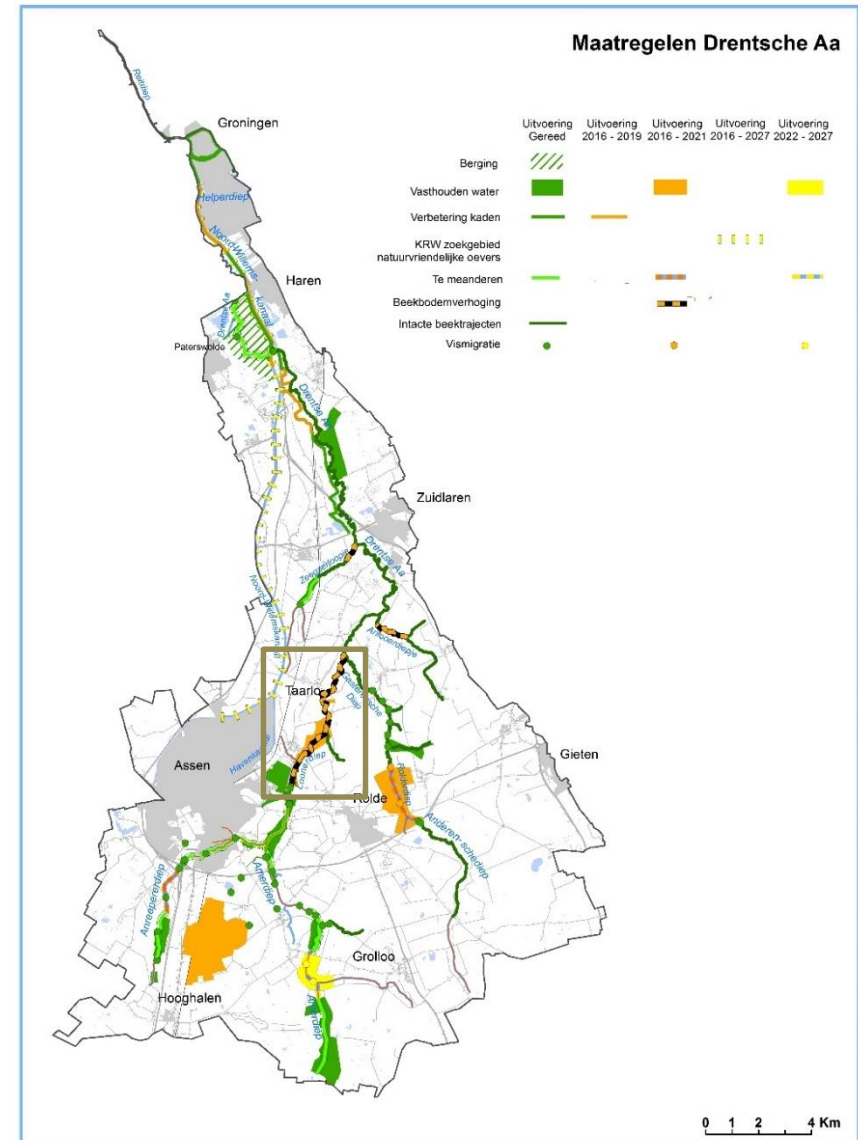
Assiniboine rivier, Canada

Drentsche Aa: een les voor veenbeken over de hele wereld

Opgave herinrichtingen Drentsche Aa

- Hermeandering
 - ✓ Rolderdiep
 - ✓ Witterdiep
 - ✓ Amerdiep
- Beekbodemverhoging
 - ✓ Taarlosche Diep
 - ✓ Anlooerdiep
 - ✓ Zeegserloop

Toepassing onderzoeksresultaten

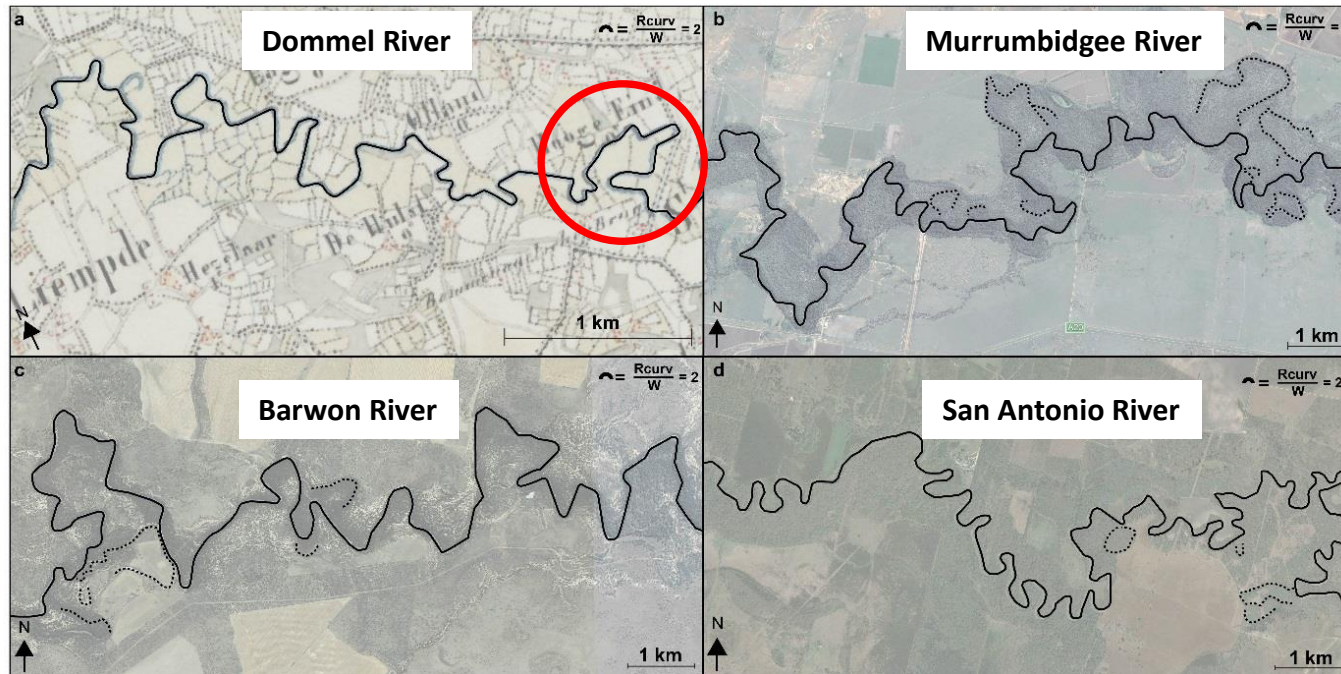
Waardevolle input voor:

- ✓ Keuzes in technische uitvoering van hermeandering en beekbodemverhoging bij verschillende bodemtypen (veen/zand/keileem)
- ✓ Lopende discussies over hoe de beken vroeger gelopen hebben in het stroomgebied (was er in het Gasterensche Diep vroeger wel een beekloopje aanwezig of was dit een natte laagte met diffuse afstroming?)

2) Dommel

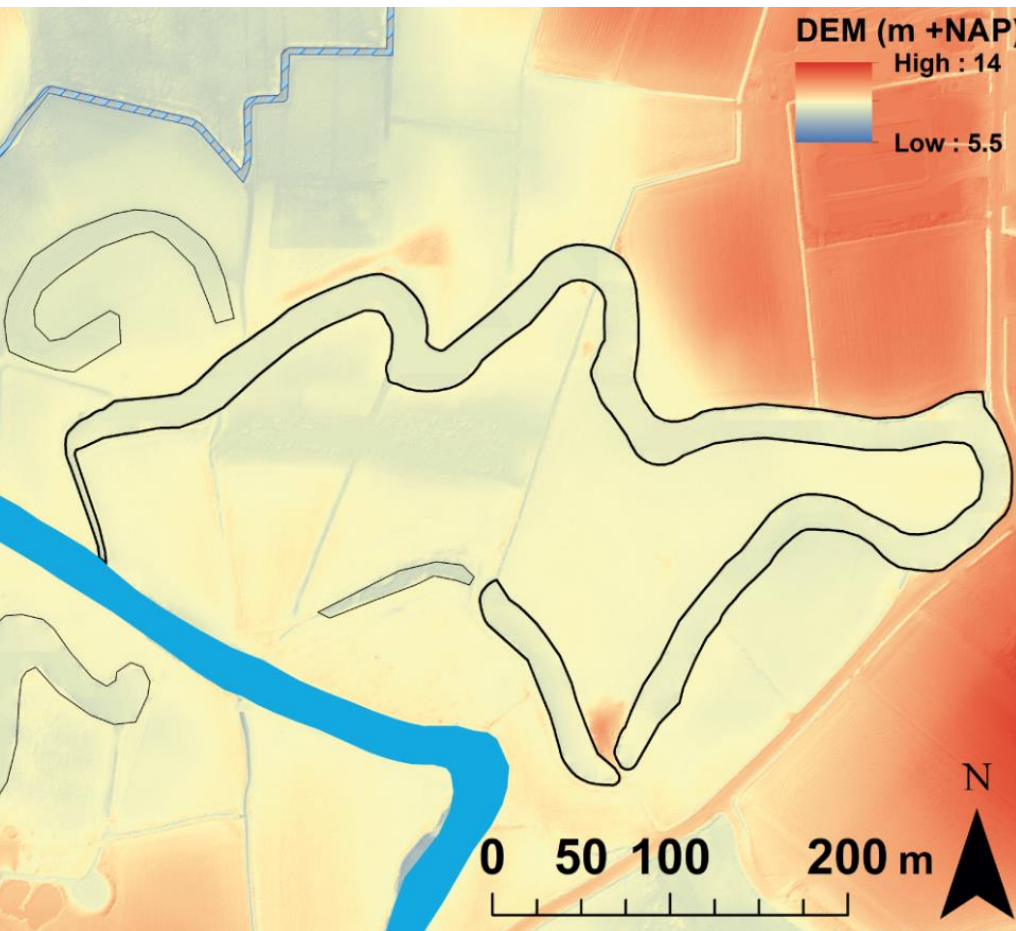

Alle figuren geschaald naar 5 meander golflengtes

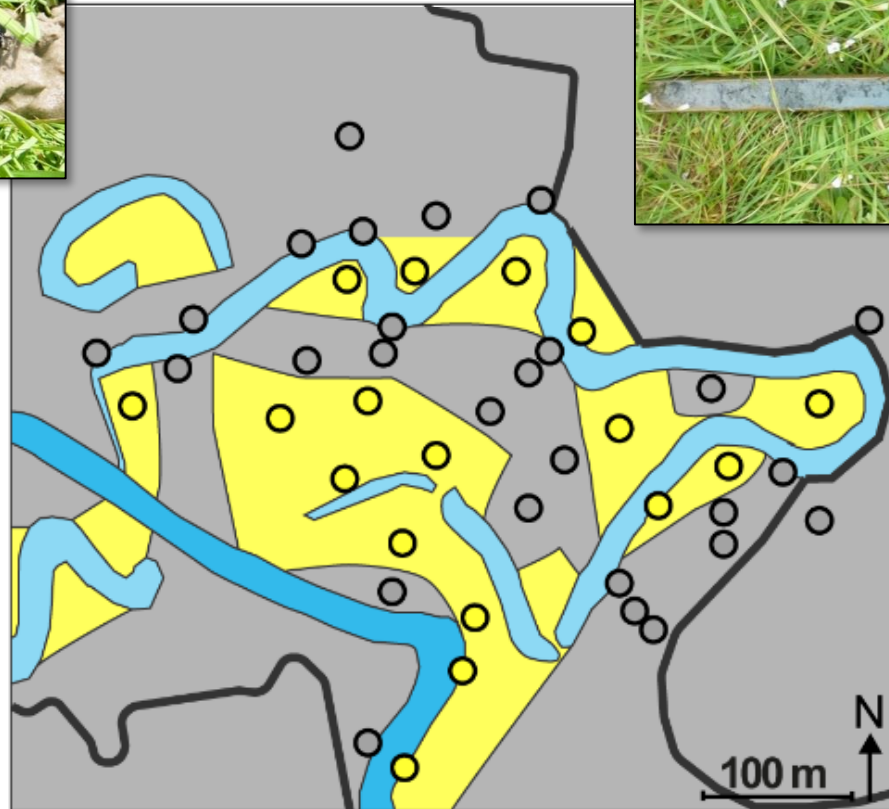

Een complex “zigzaggend” rivierpatroon, zonder kronkelwaard

Assiniboine rivier, Canada

Legenda	
	Vallei rand
	Dommel Rivier
	Oxbow geul
Erodeerbaarheid sedimenten (dominante lithologie)	
	Makkelijk erodeerbaar (Zand)
	Moeilijk erodeerbaar (Veen/Klei)

- Stromingsrichting
- ↪ Terugstroming zones

Zandige afzettingen

Kronkelwaard

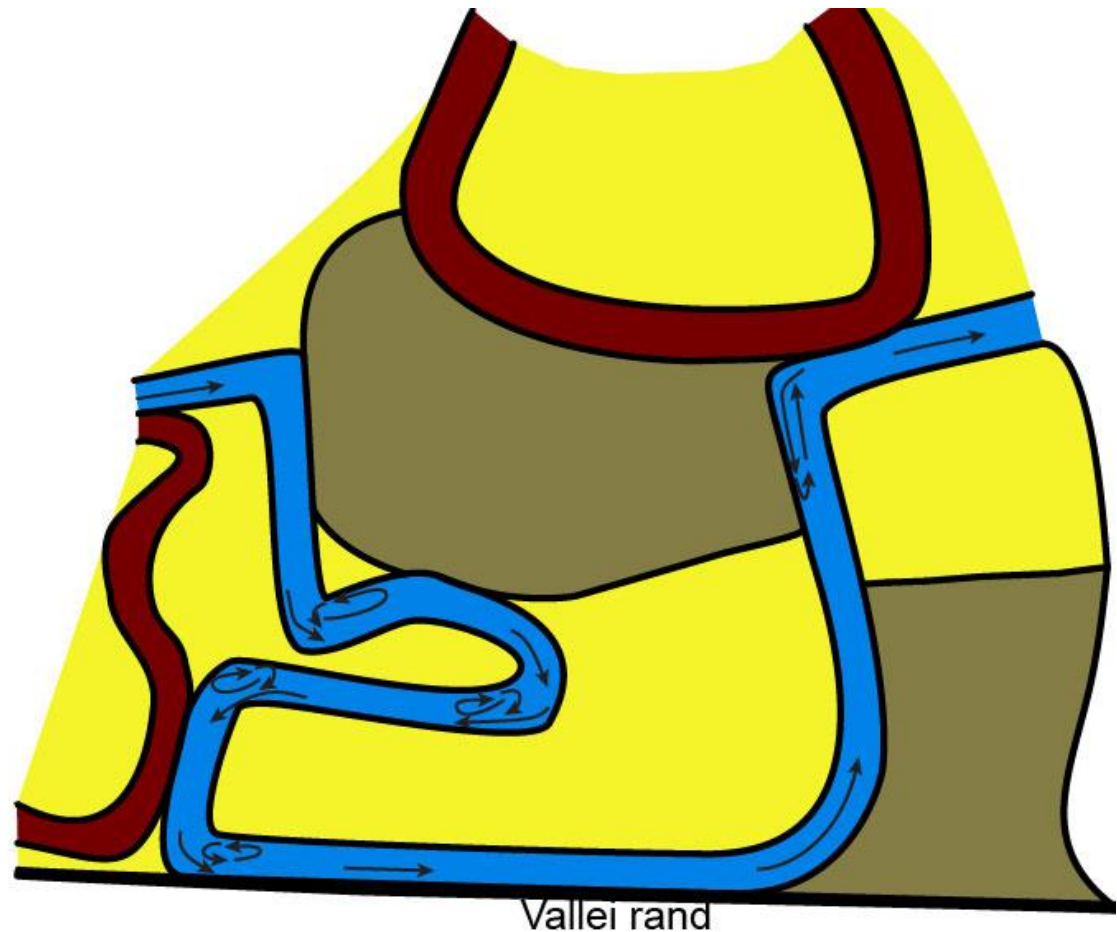
Kleiige/venige afzettingen

Buitenbocht afzetting

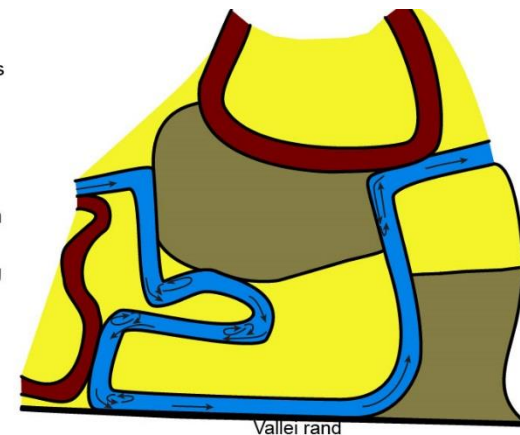

Oxbow vulling

Belangrijkste conclusies

- “Self-constraining” resulteert in lagere laterale migratie-snelheden en een toenemen complexiteit van het rivierpatroon
- Meanderende rivieren kunnen “self-constrained” worden als:
 - Voldoende energie om zandige oevers te eroderen, maar te weinig om kleiige/venige oevers te eroderen
 - Heterogeen sediment transport om heterogene overstromingsvlakte te op te bouwen.
 - Voldoende tijd ($\sim 10^3$ jaren)

Meanderen of vastliggen?

- Ondergrond in hoge resolutie in kaart brengen tijdens beekherstel projecten
→ Betere voorspelling morfodynamiek mogelijk

Toepassing bij WS De Dommel

Probleem verwerving perceel

Profiel 4

0-40	zwak lemig, matig fijn zand
40-60	zwak lemig, matig fijn zand puin - -
60-90	sterk lemig , matig fijn zand
90-110	zwak lemig, matig grof zand Grind - , Houtresten ++
110-120	zeer sterk lemig , matig fijn zand Houtresten +
120-140	zwak lemig, matig fijn zand Houtresten ++

Profiel 7

0-40	zwak lemig matig fijn zand
40-60	zwak lemig matig fijn zand
60-100	zwak lemig, matig grof zand.

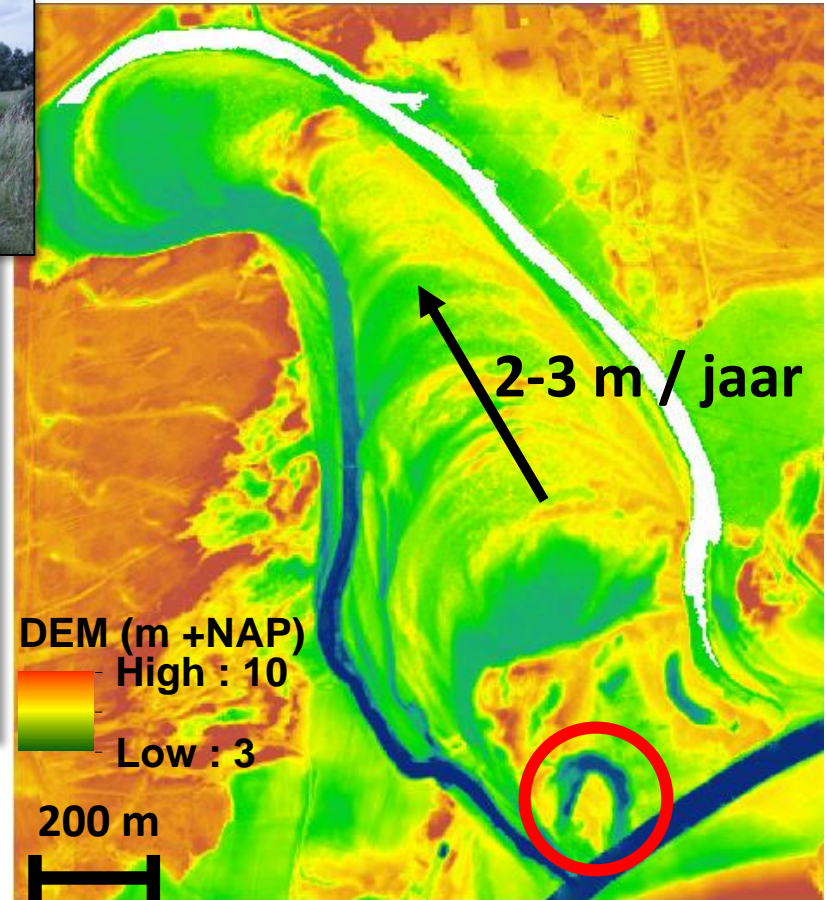
Conclusies

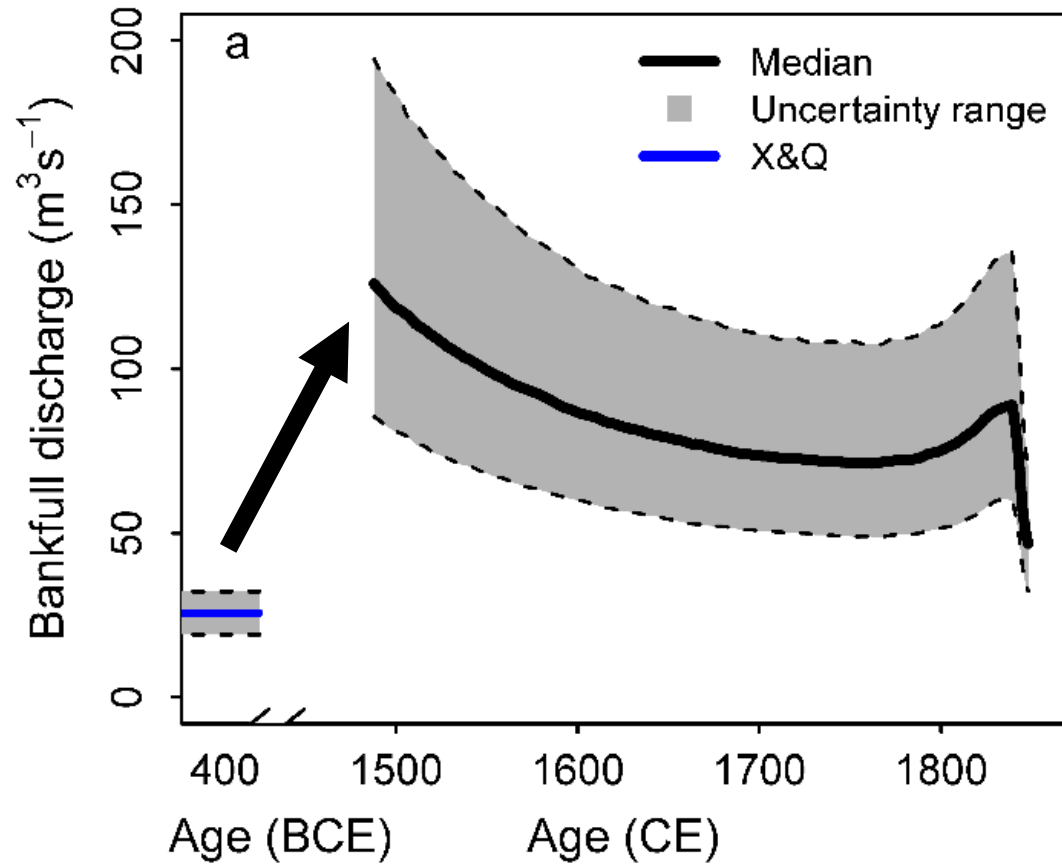
- historische loop is makkelijk in veld terug te vinden
- Beek heeft wsl weinig dynamiek gekend, relatief smalle zone
- 1 ochtend boren levert veel info op
- Advies voor projectteam: extra energie op grondverwerving

3) Overijsselse Vecht

Daarvoor: duizenden jaren een stabiele loop

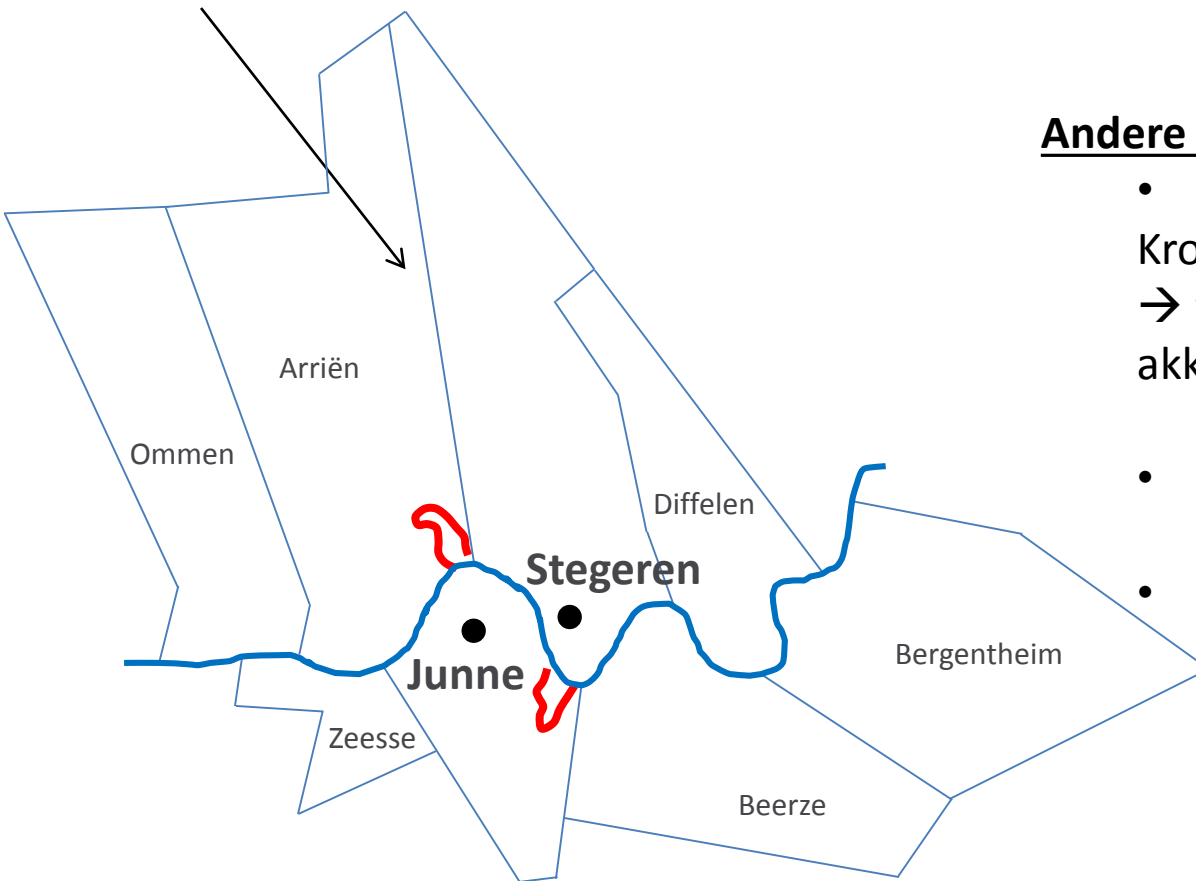
Kleine IJstijd → toename piek-afvoeren

Veen-ontginning → toename piek-afvoeren

Grens tussen marken

Andere oorzaken

- Menselijk motief:
Kronkelwaard als hooiland
→ waarde 2x hoger dan van
akkerland
- Overbegrazing oevers
- Stuifzanden

Neefjes et al., 2011

RiverCare
Towards self-sustaining multifunctional rivers

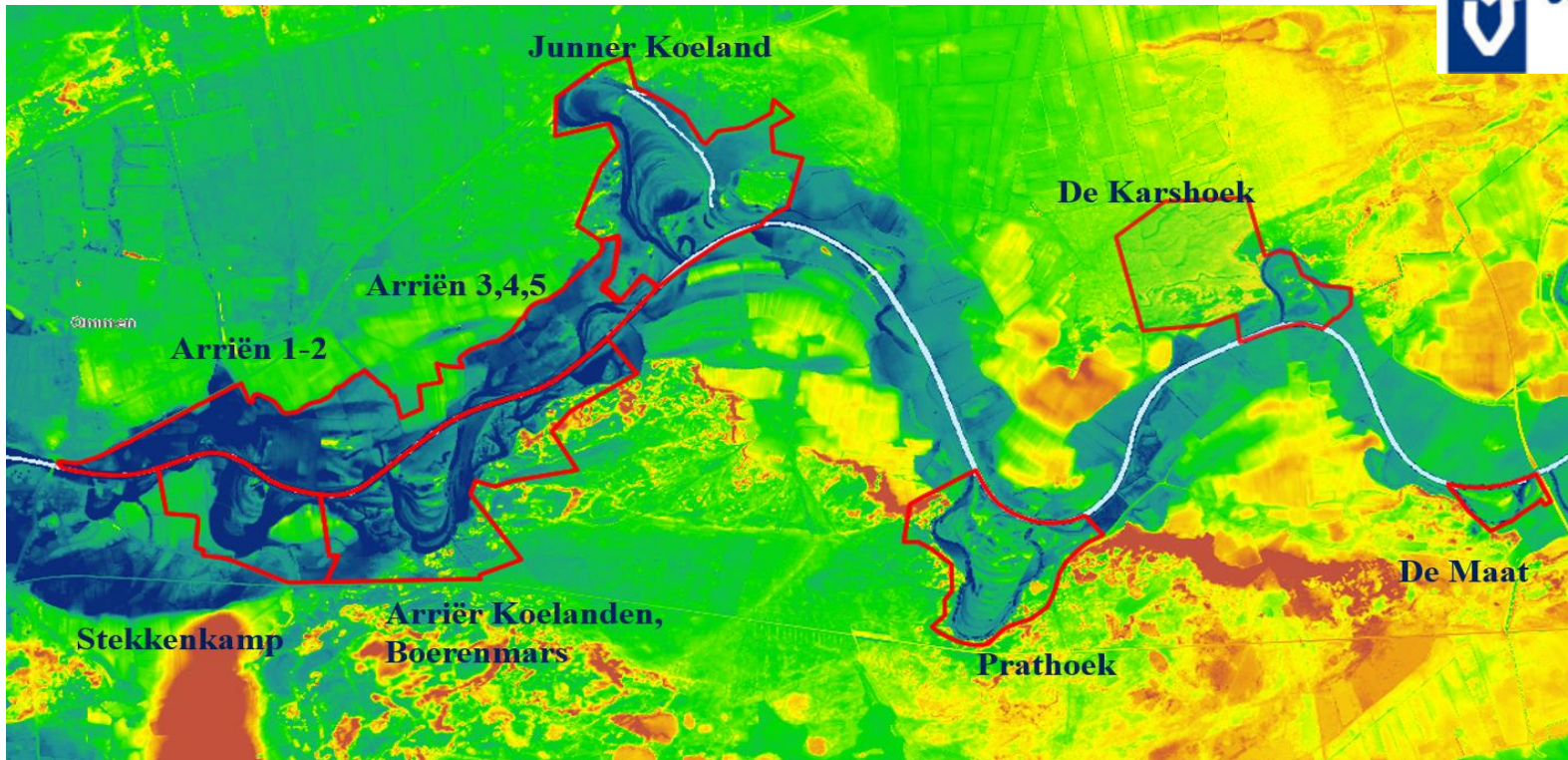

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Onderzoeken Natura2000

WATERSCHAP
vechtstromen

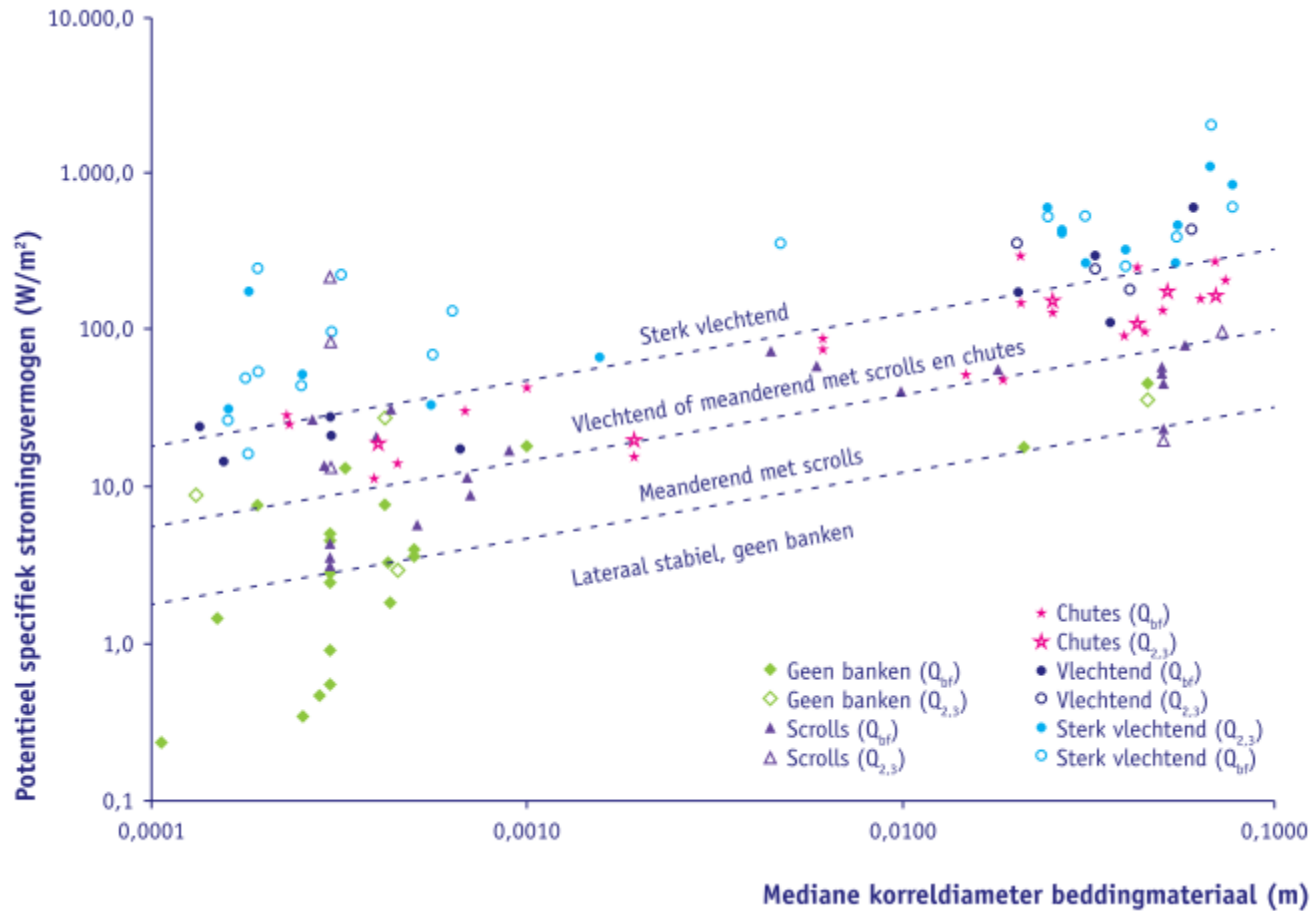
Om juiste maatregelen te nemen voor instandhouding en uitbreiding habitattypen Natura2000 worden onderzoeken uitgevoerd t.a.v. systeemwerking en invloed van de Vecht. Specifiek voor Junner Koeland wordt gebruik gemaakt van boringen uit onderzoek Jasper

WAGENINGEN UR

For quality of life

Onderzoek naar de haarvaten (19 beken)

